

Zwakke scholen Ten eerste

Reportage De hervorming van een basisschool

De Optimist ligt weer op koers

Vandaag verschijnt het jaarlijkse verslag van de Onderwijsinspectie. Het aantal zwakke scholen daalt al jaren. De Optimist in Almere was zo'n zwakke school, maar het tij is er rigoureus gekeerd.

Van onze verslaggever
Rik Kuiper

ALMERE Een stuurloos schip was het, de school waar Annemieke Kiel nog geen anderhalf jaar geleden als directeur werd aangesteld. Het niveau van de lessen op De Optimist in Almere was onacceptabel, leraren waren moedeloos en de kinderen kenden geen grenzen: ze dansten regelmatig op de tafels in de gangen en vlogen elkaar op het schoolplein in de haren. De inspectie had het ook al gemerkt. De school had in 2011 het predicaat 'zwak' gekregen.

Het moest anders, wist Kiel, radicaal anders. De kwaliteit van het basisonderwijs was in heel Almere een probleem. Op een gegeven moment voldeed een derde van de scholen niet aan de eisen van de inspectie. Dat had met de groei van de stad te maken, dacht Kiel. Sommige scholen hadden alle leraren die kwamen solliciteren met open armen ontvangen. 'Kun je morgen beginnen?' Als er maar iemand voor de klas stond, dan was het goed. En dat was te zien, ook op De Optimist.

Maar op De Optimist lag het ook aan de leiding. Directieleden kwamen en gingen, jaar in, jaar uit. Continuïteit en visie ontbraken.

Wat Annemieke Kiel en haar twee teamleiders deden om de boel vlot te trekken? In één zin zou ze het zo omschrijven: de hele school afbreken en razendsnel weer opbouwen. Dat ging heel 'directief', zegt ze. Niet eindeloos overleggen, maar gewoon een plan op tafel en hup: zo gaan we het doen.

Een punt aan de horizon.

En recht eropaf.

Ze presenteerde het plan aan het team. Er kwamen duidelijke gedragsregels voor de kinderen. De kwaliteit van de lessen ging omhoog. En leerkrachten moesten van hun eiland af en samenwerken. Na afloop ging er een lijst rond. Wie geen handtekening zette, moest vertrekken.

Iedereen tekende.

Kiel en de andere directieleden gingen de klassen in om lessen te observeren. Iedere leerkracht kreeg een beoordeling. En ze gaven adviezen. Want dat ging vaak mis, wist Kiel. Dan zei een directeur wel wat er niet goed ging, maar als je wilde weten hoe het beter kon, zei

Directeur Annemieke Kiel van basisschool De Optimist in Almere.

Foto Harry Cock

hij: 'Dat weet je toch wel? Je bent een professional!' En dus zorgde Kiel voor toepasselijke literatuur, ze regelde coaches die lessen filmde en ze koppelde collega's die iets van elkaar konden leren. Kijk maar eens met haar mee, zei ze. En daar was dan ook tijd voor. Desnoods werd je klas een paar uur overgenomen.

Ze zag vooruitgang. Kinderen dans-

ten niet meer op tafel, er werd minder gevochten. Leraren bloeiden op. Ze zeiden: 'Ik wist niet dat ik dit in me had.' En ja, er moesten ook mensen vertrekken, een stuk of vijf. Omdat ze niet voldoende ontwikkeling lieten zien. Dan moet je het lef hebben om te zeggen: tot hier en niet verder. Sommigen gingen naar andere scholen, een paar verlieten het onderwijs.

Ze zeggen wel dat ze een harde is. Maar dan zegt zij: het is toch normaal dat iemand op zijn functioneren wordt beoordeeld? Het gaat om de toekomst van onze kinderen! Het was dit, of ten onder.

Op de Citotoetsen in juni scoorden de kinderen al beter. En in september kwam de inspectie kijken. Ze bezochten lessen, voerden gesprekken met

het personeel en zouden de volgende dag terugbellen. De voorzitter van het college van bestuur zat bij de telefoon te wachten.

En jawel, er was goed nieuws.

Kiel en haar collega's liepen gillend door de school, de klassen langs om iedereen het goede nieuws te vertellen.

Er kwam taart.

De Optimist ligt weer op koers.

Scholen kijken vooral naar criteria inspectie

Vier vragen over
Onderwijskwaliteit

Er is veel energie gestoken in de aanpak van zwakke scholen en dat werpt zijn vruchten af. Maar betekent dat ook dat het goed gaat met het Nederlandse onderwijs?

Wanneer is een school zwak?

Ten minste eens in de vier jaar komt de Onderwijsinspectie langs op een school. De inspecteur voert klassenbezoeken uit en praat met directie, personeel en leerlingen over de gang van zaken. Ook beoordeelt hij de jaar-

verslagen, de financiën en de resultaten van Citotoetsen en indexamencijfers: scores de leerlingen goed of slecht vergeleken met het landelijk gemiddelde? Daarna volgt een oordeel: 'basiskwaliteit', 'zwak' of 'zeer zwak'. Zwakke en zeer zwakke scholen komen onder 'geïntensiveerd toezicht'. Ze moeten de boel zo snel mogelijk op orde brengen. De school krijgt daar twee jaar de tijd voor.

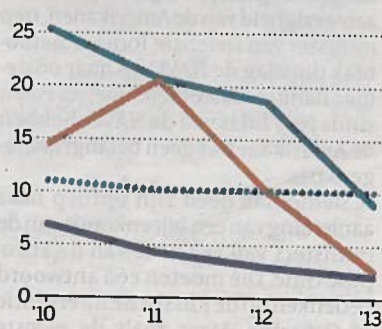
En er zijn steeds minder zwakke scholen?

Klopt. Het aantal zwakke scholen in Nederland daalt al jaren. In 2010 kregen zeven van de honderd basisscholen het predicaat 'zwak' of 'zeer zwak', nu zijn dat er nog maar twee op de honderd. In het speciaal onderwijs daalde het aantal zwakke scholen nog spectaculairder. Dat komt doordat de

Minder zwakke scholen

Percentage (zeer) zwakke scholen

— Basisonderwijs
— Speciaal basisonderwijs
— Voortgezet onderwijs
— Voortgezet speciaal onderwijs

160414 © Vvk - tb. Bron: Inspectie van het Onderwijs

inspectie, de gemeenten en de besturen veel energie hebben gestoken in het verbeteren van zwakke scholen. Alleen bij middelbare scholen gaat de daling langzamer, van 11 procent in 2010 naar 10 procent nu.

Gaaf het dan zo goed met het Nederlandse onderwijs?

Dat is nog maar de vraag. Het lijkt erop dat veel scholen er vooral voor zorgen dat ze goed scoren op de criteria waarnaar de Onderwijsinspectie kijkt. Volgens critici ontstaat daardoor een toetscultuur. Er komt veel nadruk te liggen op taal en rekenen en veel minder op aspecten die moeilijk te meten zijn: kunnen kinderen samenwerken, analytisch denken, hebben ze zelfvertrouwen? Die vaardigheden zijn in de huidige samenleving minstens zo belangrijk, maar scholen

die er weinig aandacht aan schenken, worden daar niet op afgerekend.

Nog meer kritiek op het systeem?

Jazeker. De schaal waarop de scholen beoordeeld worden, is wat mager. Wie zeer zwak of zwak is, krijgt verscherpt toezicht, maar de rest belandt op de grote hoop met scholen waarmee weinig mis is. Deze scholen worden nauwelijks uitgedaagd hun onderwijs te verbeteren, terwijl er nog best wat te winnen valt. Onlangs besloot de inspectie daarom ook daarin onderscheid aan te brengen: er komt een stempel 'voldoende' en een stempel 'goed'. Ook gaat de inspectie aangeven waar verbeteringen te halen zijn. Het predicaat 'excellent' kunnen scholen via een andere route verdienen. Daar is de inspectie niet bij betrokken.

Rik Kuiper